

III D 2 SENAMIESČIO ZONA “BERNARDINŲ SODAS”

Bendrieji duomenys

223. Statistiniai parametrai.

Apželdinta teritorija senamiesčio centrinėje dalyje Vilnios kilpoje. Kvartalas Nr. 20B. Plotas: 8,0 ha. Zonoje yra tik vienas pastatas.

224. Istorinė – urbanistinė raida, urbanistinė charakteristika

Pagrindinė urbanistinė zonos dominantė – Vilnios upė. Tyrimų ir ikonografiniais duomenimis teritorija niekada nebuvo užstatyta, tik 19 a. pab. – 20 a. II p. stovėjo keli laikino pobūdžio rekreacinės paskirties statiniai. Dalis teritorijos nuo 1831 m. priklausė Vilniaus citadelei (gynybinės struktūros panaikintos 19 a. 8-me dešimtmetyje) – citadelės įrenginiai nepadarė ženklios įtakos zonos charakteristikų formavimuisi bet sustabdė vietovės urbanistinę plėtrą. Dabartinė sodo takų struktūra suformuota 20 a. II p., panaudojus išlikusius ankstyvesniojo Bernardinų sodo struktūros fragmentus (detalesnės zonos charakteristikos dalyje gamtinio paveldo vertybės).

225. Kultūrinės vertės požymiai ir autentiškumo laipsnis

Visa zona – urbanistiniu požiūriu nesusiformavusi teritorija.

Gamtinis pagrindas

226. Reljefas: Vilnios upės salpinė terasa, prievaginio šlaito atkarpa.

227. Hidrografija: Vilnios upės vagos kilpa (meandra). Šioje vagos atkarpoje yra rėvų. Zonoje būta ir šaltinių.

228. Želdynai: 20 kvartale (dabartiniame) pradedant miesto priešistore ir iki dabar yra istorinio želdyno vieta su ypač turtinga praeitimi. XIII-XIV a. Šioje pelkėtoje bei šaltiniuotoje teritorijoje, kurią iš dviejų pusių supo Vilnios vaga, nuo seno augo natūrali giraitė, vadinama bernardinų giria. Šią vietovę atidavus bernardinams, jie ją pavertė sukultūrinta, kadangi įrengė sodą su tvenkiniais, kanalais ir derlingais daržais. XV a. pastatė bažnytelę. XVIII a. antroje pusėje teritorija buvo pertvarkyta į uždaro tipo parką apsodinta egzotiškais medžiais. Juo buvo leista naudotis Vilniaus dvasiškių aukštuomenei. Bernardinų sodui priklausė ir teritorija kur dabar nutiesta Maironio gatvė. Sodas driekėsi iki dabartinio Pilies skvero, o istorinėje praeityje iki senosios

Vilnios vagos. Greta tuo metu buvo Olizarų rūmų sodas (dab. 21 kvartalo teritorija). O už Vilnios kanalo augo Botanikos sodas (dab. teniso kortai). XIX a. antroje pusėje, uždarius bernardinų vienuolyną, sodas buvo perduotas miestui. Jo sklypai buvo nuomojami privatiems asmenims daržovėms auginti. XIX a. pab. Bernardinų sodas, parkas buvo sujungti su Sereikiškėmis, Veršynu, Botanikos sodu į vieną didelį viešą parką. Stiliaus parkas nepakeitė. Po Antrojo pasaulinio karo vietovė ypač pasikeitė. Ji buvo vadinama Jaunimo sodu, vėliau – Sereikiškių parku. Tačiau išliko išsaugotas peizažinis išplanavimas su geometrinio plano elementais. Taip pat išliko medžių grupės, išretėję medynėliai. Introdukuotų augalų dar yra: uoginis kukmedis, amūriniai kamšteniai įspūdingų matmenų ir kt. želdiniai. Auga įvairių rūšių krūmai: pūsleniai, sausmedžiai ir kt. Apie tai, kad šioje zonoje būta istorinėje praeityje būta želdynų liudija išlikę senųjų sodų atvaizdai: piešiniai, nuotraukos bei kartografiniai šaltiniai.

Tvarkymo sąlygos

229. III D 2 senamiesčio zonoje nustatytas restauravimo – atkūrimo režimas. Režimo galiojimas nustatytas visai zonai.

230. Restauravimo – atkūrimo režimo tikslas – išsaugant, restauruojant išlikusius vertingus autentiškus elementus ir atkuriant prarastas dalis, suformuoti vieningą elementų ir formų visumą, atspindinčią sunykusios vertybės požymius, bei pritaikyti nūdienos poreikiams.

231. Restauravimo – atkūrimo režimas numato visų vertingų autentiškų, atkuriamų dalių bei elementų ir pertvarkomų nevertingų elementų apjungimą į vieningą visumą.

Viešųjų erdvių tvarkymo sąlygos

232. Viešųjų erdvių tvarkymo sąlygos:

232.1. išlaikomos vertingos autentiškos takų trasos, jų gabaritai, aikštės esami gabaritai;

232.2. galimas dangų rekonstravimas, įrengiant naujas dangas, galimas susisiekimo įrangos tinklo atžymėjimas pagal tyrimų duomenis;

232.3. galimas reglamentuotas naujų teritorijos elementų (gerbūvio, apšvietimo armatūros etc) suformavimas, nepažeidžiant teritorijos vientisumo.

Želdinių tvarkymo sąlygos

233. Želdinių tvarkymo sąlygos:

233.1. restauravimas;

233.2. rekuperavimas, sunaikintų elementų atkūrimas;

233.3. sanacija;

233.4. rekonstravimas;

233.5. apželdinimas;

233.6. želdinių pašalinimas.

Naudojimo sąlygos

234. III D 2 senamiesčio zonoje nustatytas riboto naudojimo režimas

234. Riboto naudojimo režimas šioje zonoje numato naudojimo paskirčių ir apimčių reglamentavimą taip, kad naudojimas nūdienos poreikiams sukeltų kuo mažesnę neigiamą poveikį arba būtų artimas autentiškai funkcijai ir apimčiai bei būtų sudarytos tinkamos eksponavimo sąlygos. Režimu siekiama išsaugoti ir atkurti autentišką arba jai artimą funkciją, praplėsti, reglamentuojant leistino naudojimo paskirtis. Vyraujanti paskirtis – rekreacinė.